

povej & pokaži

črna knjiga
o powerpointu

foto: Jože Maček

Klemen Belhar

že vrsto let deluje kot predavatelj v Šoli retorike. Predavateljsko in svetovalno delo je pokazalo potrebo po razvoju znanja na področju predstavljanja sporočil in gradiv s pomočjo projekcij. S pomočjo tistega, čemur pravimo powerpoint. V zadnjih nekaj letih je opravil številne seminarje, svetovanja in predavanja s področja powerpointa in predstavitev. Ob tem je bil urednik, filmski publicist, sodelavec oblikovalcev in še kaj. Predavateljsko znanje s področja javnega govornja in nastopanja, je združil z oblikovalskimi, publicističnimi, uredniškimi in medijskimi izkušnjami. Postal je verjetno največja slovenska avtoriteta na tem področju. Ta knjiga je razmišljanje in priručnik, ki prinaša glavna vodila pri pripravi, oblikovanju in izvedbi powerpoint predstavitev.

ISBN 978-961-6697-03-3

37,00 €

povej & pokaži

Klemen Belhar

povej & pokaži

črna knjiga
o powerpointu

Klemen Belhar

povej pokaži

Klemen Belhar

Kazalo

10 Blišč in beda powerpointa

12 *Osebe, ki nastopajo v dramih*

14 **Kakšen dolgčas! Tudi jaz bi tako ...**

- 16 Kaj je dolgčas?
- 17 Slajdi z veliko besedila
- 17 Slajdi s preveč alinejami
- 17 Slajdi s preveč vsega
- 22 Kdaj sploh uporabiti powerpoint?
- 22 Nekateri smo vizualni tipi ...

24 **Začetek dobre priprave**

- 26 Sistematično versus nesistematično
- 26 Zakaj ptiči zgolj priletijo?
- 29 Povejte zgodbo
- 29 Plonk listek
- 30 Ja kaj pa naj jim dam?
- 32 Količine
- 36 Kreativnost

44 **Oblika**

- 43 Vizualni šum
- 43 Kognitivni šum

47	D.I.Y (Do It Yourself) - Naredi si sam
47	Poenostavi, da poudariš
50	Manj je več
50	Praznina
50	Simetrija ubija
58	Zlati rez
58	Pravilo tretjin
58	Poravnavanje in sirote
66	Pisava
66	Berljivost
66	Dekorativne črke
66	Serifne in neserifne tipografije
67	Tipografija in resolucija
67	Zakaj pa ni te pisave?
67	Ravni besedila
68	Velikost pisave
68	Bold, Italic, Podčrtano
68	Vizualizacija besedila
81	Barve
81	Računalnik, projektor, prostor in barve
81	Ozadje
82	Kako barvati?
82	Barvito in pisano
90	Uporaba in oblikovanje grafov
91	Tabele

106 Prostor

- 107 Arhitektura prostora
- 107 Težišče prostora (T) in točka interesa (TI)
- 109 Gibanje in usmerjanje pozornosti
- 110 Prostor in scena
- 114 Osvetlitev

118 Izvedba

- 119 Začetek izvedbe
- 120 Pogled
- 124 Kako kazati?
- 125 Daljinec

126 *Biti pripravljen*

Kdaj sploh uporabiti powerpoint?

Naslovno vprašanje se lahko komu zdi odveč. Danes se prevečkrat izvaja praksa po pravilu predstavitev = powerpoint. To je nastavek za slabo uporabo powerpointa in nastavek za slabo predstavitev. Predstavitev = powerpoint pomeni, da bo powerpoint uporabljen tudi takrat, ko to ni potrebno. Izbrati je treba pravi način sporočanja za pravo vsebino. Veljati bi moralo pravilo: Kar lahko poveš, povej, česar ne moreš povedati, pokaži. Uporaba powerpointa niti ne zahteva, da ga govorec uporablja skozi celotno predstavitev. Lahko ga uporablja, na primer, deset minut, ga ugasne, dvajset minut zgolj govori in ga nato spet uporablja pol ure. Kakor mu nakazuje vsebina.

Najprej je treba ugotoviti, kaj želim sporočiti svojemu občinstvu in šele nato, kako bom to napravil. Besede, ki jih izrečem, imajo veliko moč, zato je prav, da si dovolim povedati, kar mislim. Govorjenje naj bo glavno orodje za predstavitev. Powerpoint naj bo zgolj v pomoč – ne govorniku, temveč publiku.

Nekateri smo vizualni tipi ...

Nekateri smo vizualni tipi... Ta stavek velikokrat slišim pri svojem predavateljskem delu ali kot poslušalec/ gledalec na predstavitev. Zanimivo je, da se izpostavlja vizualni tip na škodo vseh ostalih. Vedno seveda v opravičilo za uporabo powerpointa. Priznam, da sem nasprotnik tlačenja ljudi v različne tipe. To me spominja na staro grško zgodbo o razbojniku Prokrustu in njegovi postelji. Prokrust je ljudem, ki so bili predolgi za posteljo, rezal noge, prekratke pa je nategoval zato, da so ustrezali velikosti njegove postelje. Publika je največkrat sestavljena iz ljudi vizualnega, kinestetičnega, auditivnega etc.

tipa. Iz rib, škorpionov, tehtnic in vodnarjev. Iz žensk in moških. In tako naprej.

Če bi govorec moral podajati snov tako, da bi ustrezal vsem tipom, bi moral isto vsebino pokazati, zapeti, povedati, dati na otip, posredovati skozi vonj, upoštevati spolne principe, karmo posameznikov in še kaj, česar si ne moremo niti zamisliti.

Mislim, da je prav, da govorec izhaja iz vsebine. Govor se pove. Graf se pokaže. Glasbo se zaigra. Grafa ne morem odplesati in glasbe ne morem povedati.

- a) Kar je vizualno, pokažimo.
- b) Glasbo zaigrajmo ali predvajajmo.
- c) Kar želimo povedati, povejmo.

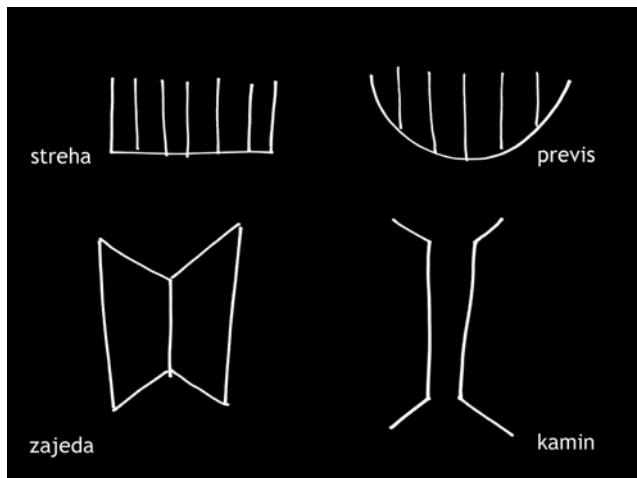
Kakšen dolgčas! Tudi jaz bi tako ...

Streha: Pravokotnik brez vidne zgornje daljice. Površina pravokotnika je zapolnjena s črtami, pravokotnimi na spodnjo daljico. Črte potekajo od spodnje daljice do navidezne zgornje daljice.

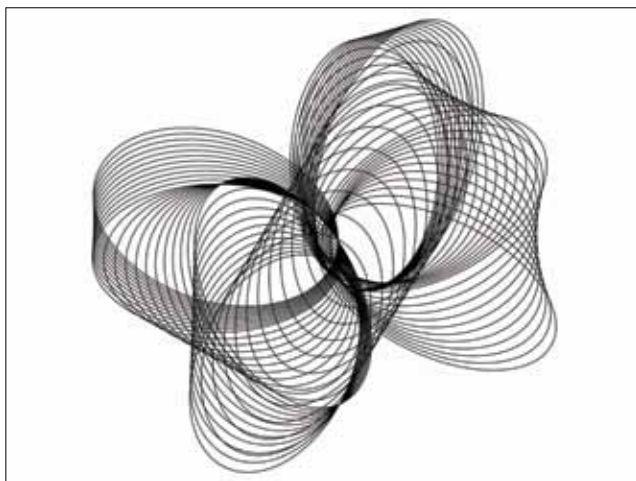
Previs: Podoben strehi, le da pravokotnik nadomešča polkrog.

Zajeda: Dva romboida, ki nista kvadrata in se stikata z najkrajšima stranicama, pri čemer sta najkrajši stranici obvezno vertikalni, ali skoraj vertikalni glede na smer poteka zajede.

Kamin: Podobno kot zajeda, le da se romboida ne stikata. Razklenjena zajeda, pri čemer sta nestični daljici zgolj navidezni (nista narisani).

Kakšen dolgčas! Tudi jaz bi tako ...

Poenostaviti pomeni izpostaviti bistveno. Slajd s preveč besedila tega ne zmore.

Poenostavi, da poudariš

To načelo pomeni vizualno, grafično poenostavitev in je močno povezano z vizualnim šumom. Prav obilica vizualnega šuma je v nasprotju z načelom poenostavljanja. Kadar je na slajdu obilica vizualnih dražljajev oziroma oblik ki niso bistvene težje vidimo in razberemo tisto, kar je bistveno. Če je na sladu zgolj tisto, kar je nujno, potem lahko gledamo zgolj nujno in to bomo videli dobro. Zanimivo je tudi, da so nam poenostavljene oblike načeloma bolj všeč kot zapletene oblike in da jih bomo prej označili kot lepe. Podobno načelo bomo srečali pri oblikovanju statističnih podatkov, to je, grafov in tabel. Torej tam, kjer zahtevne stvari oblikujemo sami in se največkrat ponesrečijo ravno zaradi nespoštovanja tega načela. Načela poenostavi, da poudariš ne gre uporabljati na vsebinski ravni, saj bi to pomenilo vsebinsko poenostavljanje na račun resnice. Tega, kar moramo sporočiti ne smemo zanemariti zato, da bo predstavitev nasilno lahkotna, zabavna ali nezahtevna. Znanstvena odkritja niso vedno enostavna, zlasti ne razlaganje poti do njih. A slajdi so še vedno lahko dobro oblikovani.

Oblika

Še vedno preveč besedila. Bistveno sporočilo je skrito.

Poenostavi, da poudariš

- To načelo pomeni vizualno, grafično poenostavitev in je močno povezano z vizualnim šumom.
- Če je na sladu zgolj tisto, kar je nujno, potem lahko gledamo zgolj nujno in to bomo videli dobro.
- Zanimivo je tudi, da so nam poenostavljene oblike načeloma bolj všeč kot zapletene oblike in da jih bomo prej označili kot lepe.
- Tam, kjer zahtevne stvari oblikujemo sami in se največkrat ponesrečijo ravno zaradi nespoštovanja tega načela.
- Tega, kar moramo sporočiti ne smemo zanemariti zato, da bo predstavitev nasilno lahkotna, zabavna ali nezahtevna.

Kratke alineje so jasnejše in preglednejše kot daljša besedilca.

Poenostavi, da poudariš

- vizualna in grafična poenostavitev
- zgolj tisto, kar je nujno
- poenostavljene oblike so nam všeč
- oblikujmo sami, spoštujmo to načelo
- ne poenostavimo na račun resnice

Poenostavi, da poudariš

- vizualna in grafična poenostavitev
- zgolj tisto, kar je nujno
- poenostavljene oblike so nam všeč
- oblikujmo sami, spoštujmo to načelo
- ne poenostavimo na račun resnice

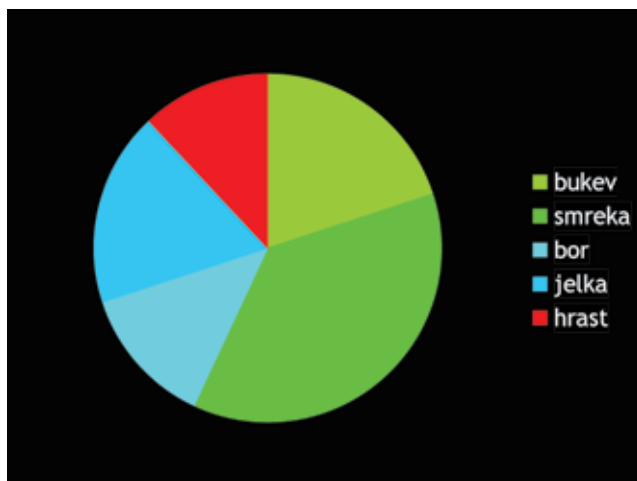
Alineje in vizualiziran naslov, ki prav zaradi oblika poudarja bistveno sporočilo.

Oblika

Samo bistveno. Nič več ne moremo zbrisati. Pridobili smo esenco. Dodatke prepustimo govorcu.

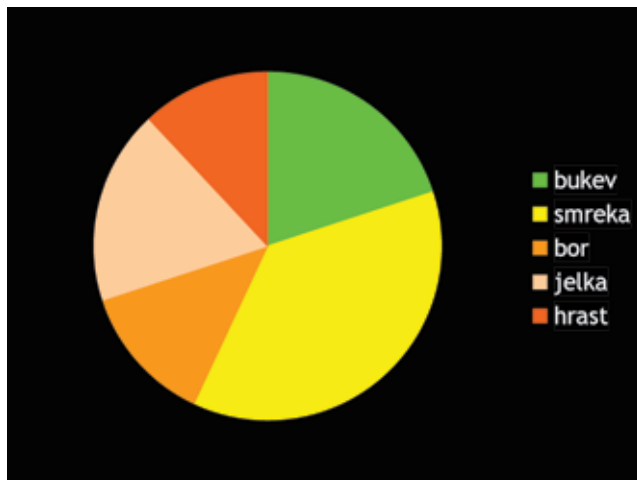
Poenostavi, da poudariš.

Spet izstopa rdeča. Ni pa povsem jasno, zakaj zelena in zakaj morda deleža. Ob vsebinski utemeljenosti, je to lahko pravi način barvanja.

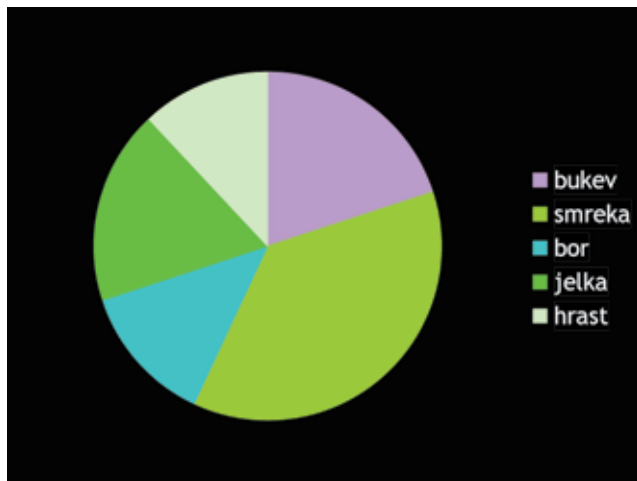

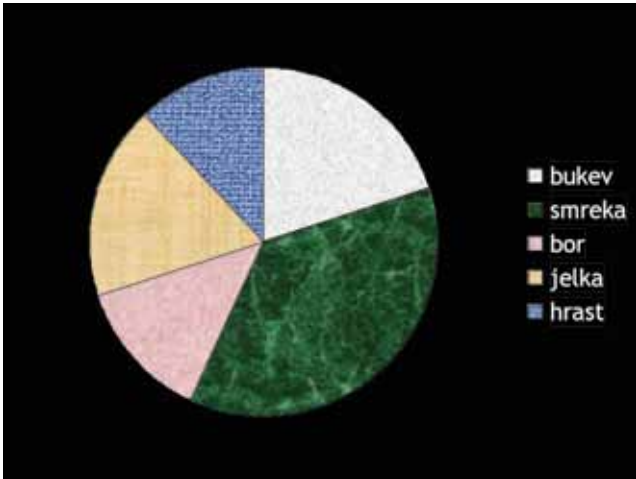
Oblika

Tu je prikazan vsak delež zase. Vsak delež se razlikuje od ostalih.

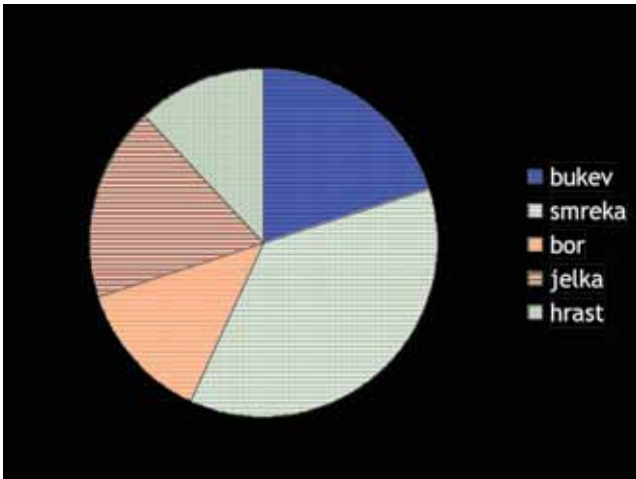

Barve, podobnih nasičenosti in intenzivnosti, kar jim daje enoten stil, a vseeno je dovolj razlike, da so posamezni deleži jasno razvidni.

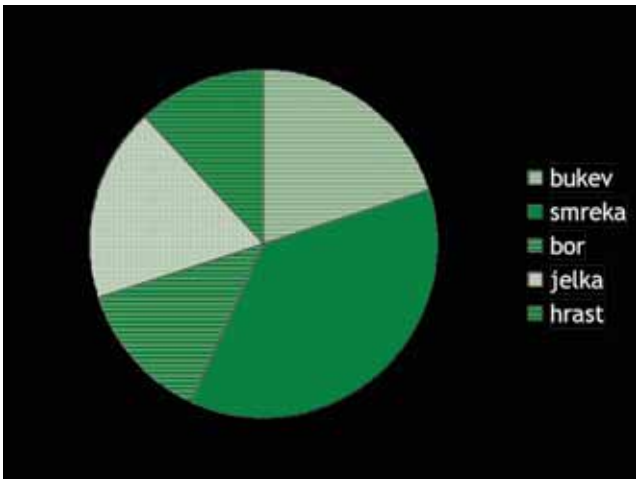

Uporaba tekstur namesto barv bi se obnesla, če bi imeli primerne texture. Ne PowerPoint ne Excell jih ne ponujata, zato to odsvetujemo.

Oblika

Prostor in scena

Kadar uporabljamo projekcije, smo v prostoru, kjer so tudi računalnik, projektor, platno in poslušalci. Vse to zahteva še nekaj, kamor postavimo računalnik in projektor, poslušalci pa zahtevajo stole. V večjih dvoranah bomo morali uporabiti mikrofona. Tam bodo morda tudi tabla, listna tabla, govorniški pulti in še kaj. Vse to so scenski elementi, ki jih govorec, hočeš nočeš, mora upoštevati. V to ga, s svojo prisotnostjo, enostavno prisilijo.

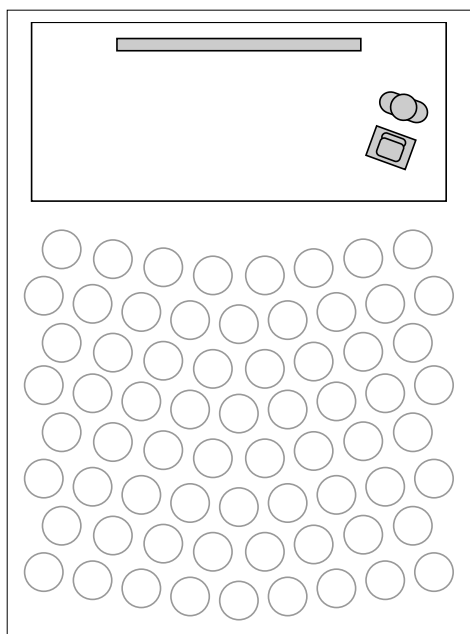
Prostor

Govorec ali (in) organizator dogodka sta tista, ki imata moč, da poskrbita za dobro scensko postavitve. Temu velja posvetiti nekaj pozornosti, kar se obrestuje pri izvedbi. Ne splača se posnemati govorcev, ki pridejo in na prvo žogo sprejmejo, kar je tam in kakor je postavljeno. Kadar je le možno, je pametno prostor prilagoditi govorniku. Kadar to ni možno, je nujno, da se govorec prilagodi prostoru. Odrska izvedba je vedno kombinacija prilagajanja prostora in prilagajanja govornika.

Prvo omejitev govorniku postavi že velikost prostora. Še posebej takrat, ko je prostor majhen. Navadno te težave nastopijo v sobah za sestanke in manjših seminarjih sobah. Takrat nastopi vprašanje, kako vse, kar potrebujemo, spraviti v ta prostor? Potrebne je veliko iznajdljivosti, preizkušanja in odločanja. Pri izvajanju predstavitve je predvsem potrebno paziti, da poslušalcem/ gledalcem ne preprečujemo gledanja na platno. Preprečujemo ga s svojim telesom, ker se postavimo tako, da nekateri ne vidijo na platno. Nekateri prostori so takšni, da vedno nekomu zakrivamo pogled na platno. Takrat je gibanje nujno, saj z gibanjem pogled na platno odstiramo in zastiramo. Poskrbeti moramo, da si vsi lahko ogledajo vse slajde.

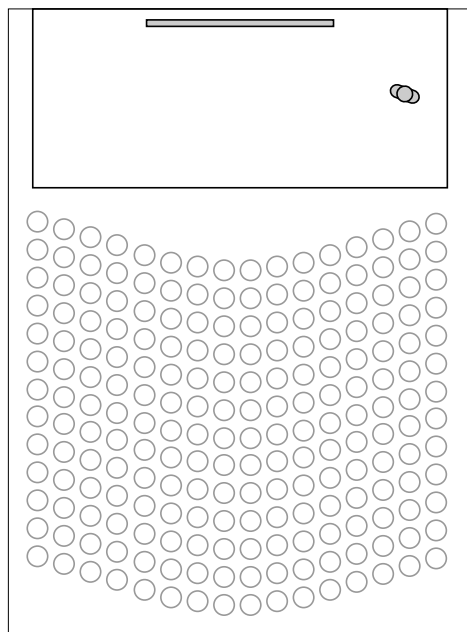
Večji prostori – več prostora. Vse je lažje. A vendar so tudi večji prostori sem ter tja »obogateni« s kakšno oviro. Prostori, ki jih podjetja uporabljajo za tiskovne konference

in podobne potrebe, imajo dolgo klop ali pult, za katerim sedijo nastopajoči. Pred pultom je oder, za pultom platno. Če se govorec želi gibati, je tak pult velika ovira. Govorec mora velikokrat za pult, pa pred pult in za pult. Kadar je mogoče tak pult odmakniti ali narediti prehod, potem to storite. Sicer je treba pristati na nepremakljive ovire. A ovire naj ne bodo zaščita pred publiko. Stojte in gibajte se.

V središče je postavljeno platno, govorec pa na obrobje. V središču pozornosti bodo slajdi, govorec bo izgubljen za govorniškimi pultom.

Prostor

Platno je v središču. Govorec ima svobodo gibanja. Če jo bo izrabil bo usmerjal pozornost med platnom in tem, kar govori.

povej & pokaži
Črna knjiga o powerpointu

Klemen Belhar

Založba

Šola retorike d.o.o.

Odgovorni urednik založbe

Zdravko Zupančič

Uredil

Klemen Belhar

Lektura

Rozalka Mohorič

Oblikovanje

Andrejka Belhar Polanc

Tisk

Tiskarna Present d.o.o.

Naklada

1500

.....

Fotografije

*str. 18, Klaus Sandrini, SXC; str. 20, fot. 1, Lothar Franke, SXC;
str. 20, fot. 2, SXC; str. 21, fot. 2, Matic Zupančič, SXC; str. 23,
Kymberly Vohsen, SXC; str. 35, fot. 1, SXC; str. 56, fot. 2, SXC; str.
62, Bethan Hazell, SXC; str. 64, Dora Mitsenia, SXC; str. 114 - 117,
Jože Maček; Vse ostale fotografije, Klemen Belhar*